

Ora Ĵurnalo

Numero 92, Februaro 2026

Ruino de la preĝejo de Härlanda, unu el la plej malnovaj kristanaj monumentoj en la Gotenburga regiono.

Magazino por kulturo kaj plezuro

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo.....	2	Diskutado kun Artefarita Inteligento, <i>Walter Klag</i>	16
Pri Ora Ĵurnalo.....	2	Batita kremo – Demando al AI, artefarita inteligento, <i>Walter Klag</i>	17
Espeporko meditas.....	3	AI ricevas la serĉvorton Esperanto, <i>Walter Klag</i>	18
Hajkoj atendante la printempon.....	3	”Terräng-Axel”	19
La memortago pri la Holokaŭsto.....	4	Ruinoj de la malnova preĝejo de Härlanda .	21
Förintelsens minnesdag	4	Härlanda gamla kyrkoruin.....	21
Kiel uzi Esperanton? Intervjuo, <i>Rianne Sanders</i>	4	Sekretaj paradizaj lokoj, <i>Emelie Hultman</i>	23
Dokumentoj el la Esperanto-Societo de Borås.....	7	Smultronställen, <i>Emelie Hultman</i>	23
Dokument från Borås esperantoklubb.....	7	Retrovi la vojon, <i>Tatjana Auderskaja</i>	25
Ŝercoj de Josef kun komentoj de Siv.....	10	Elmigri al Marso?	27
Malkuraĝulo (mini-rakonto), <i>Josef Kříž</i>	12	Emigrera till Mars?.....	27
Verdaj plendoj.....	13	Demokratia projekto en Alingsås – Campus, Alingsås	31
Vegana societo	14	La Frenezula Turo – ebla vizitloko dum UK 2026, <i>Walter kaj Renate Klag</i>	32
Bovino super Sarek-montegaro	15	Kaj fine – kvizo	32
Ko över Sarek	15		

En februaro 2025 nia klubano Jan Hellström fote kaptis ĉi tiun paron de Mandarenanaso (Aix galericulata) en lageto norde de Gotenburgo. Verŝajne ili ne estas sovaĝaj, sed forflugintaj el iu parko.

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Esperanto-Societo de Gotenburgo por subteni la esperantobibliotekon en Stannum, Östadsvägen 68.

Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32, ingegerd.granat@gmail.com. Fina paĝaranĝo: Andreas Nordström, arendsian@hotmail.com.

Limdato por manuskriptoj estas la 1:a en ĉiu monato. Ni deziras kontribuaĵojn pri kulturo, naturo, lingvo, vivstilo, sano, manĝaĵo kaj rakontoj en diversaj temoj.

Ora Ĵurnalo n-ro 92 ankaŭ troviĝas en versio por la poŝtelefono ĉe www.esperanto-gbg.org/92

Espeporko meditas

- Rimarkendaj tagoj en februaro: 6/2: La nacia tago de la sameoj.
- 14/2: La Valentena tago.
- En ĉi tiu numero **AI** plenigas la paĝojn. Ni ne timu la sufiĉe novan teknikon, sed uzu ĝin! Kelkaj personoj eĉ amuziĝas kune kun AI. AI ja konas Esperanton! 😊
- Eĉ pli fantazie estas la novelo de **Tatiana Auderskaja** pri elmigrado al la planedo Marto – sed ankaŭ iomete malĝoja. Ĉu ni ne kapablas bremsi la malbonigon de la klimato kaj la malamikecon inter landoj sur la Tero, kiu ja estas nia hejmo?
- La memoro de la holokaŭsto devas resti viva, malgraŭ ke la lastaj homoj, kiuj transvivis la ekstermon fare de naziistoj ne estas multaj. Tamen la problemo restas. Respekto pri humaj rajtoj estas grundo por demokratio.
- **Rianne Sanders** el Nederlando dum piediro en Francio renkontis paron, kiu parolis Esperanton. La junulino Evelyne tiel vigle kaj entuziasme rakontis pri Esperanto, ke baldaŭ poste Rianne decidis eklerni la lingvon. Nun Rianne en

sia vico entuziasmigis aliajn junulojn. Tiajn personojn ni vere bezonas!

- La kulturo de norda Svedio pli kaj pli atingas la tutan Svedion per filmoj, libroj kaj kantoj. Leginda/aŭskultinda estas la Nordaj kantoj. Unu el la viroj, kiuj formis *Norrlåtar* nomas sin Pessimistkonsult – Pesimista konsulto, eble ĉar homoj antaŭe devis transloĝiĝi suden por havi laboron. Nun estos pli kaj pli male: laboroj troviĝas en la nordo.
- **Emelie Hultman** rakontas pri belaj paradizaj nordaj lokoj i.a. en la montegoj de Kiruna.
- **Ingegerd** plibonigas nian scion pri Gotenburgo. Nun ŝi rakontas pri tute malsimilaj lokoj: pri kultura preĝejo heredaĵo kaj pri rubstaplejo.
- Ĝis marto kaj printempo! Tiam mi certe pli bone regos mian novan komputilon. La malnova paneis. Por la unua fojo mi nun havas Mac-komputilon. Malfacile kompreni ĝin!

/Siv

Hajkoj atendante la printempon

Kun la printempa vento
la ardeo flugas blanka
inter la pinoj

Raizan

Per malsekaj piedoj
la pasero faras saltetojn
sur la verando

Shiki

La memortago pri la Holokaŭsto

Förintelsens minnesdag

La tago de memoro pri la Holokaŭsto okazas ĉiujare la 27-an de januaro kaj estas internacia tago por honori la viktimojn de la Holokaŭsto kaj por kontraŭstari rasismon kaj maltoleremon. La dato markas la liberigon de la koncentrejo Auschwitz-Birkenau en 1945. En Svedio, kie ĝi estas nacia tago de memoro ekde 2001, ceremonioj kaj edukado estas organizataj, interalie, per la Forumo por vivanta historio.

- **Fono:** La 27-an de januaro 1945, sovetiaj trupoj liberigis la ekstermkoncentrejojn Auschwitz-Birkenau.
- **Celo:** Memori la ses milionojn da judoj, same kiel romaojn, GLAT-homojn, homojn kun handikapo kaj aliajn, kiujn murdis la nazioj, kaj honori tiujn, kiuj rezistis.
- **Atentas:** La tago emfazas la gravecon de demokratio kaj la egalan valoron de ĉiuj homoj, ofte per kampanjoj #WeRemember kaj lokaj eventoj.
- **Svedio:** La Forumo por vivanta historio organizas oficialajn memorceremoniojn kaj kunigas agadojn tra la tuta lando.

La memortago estis internacie establita de UN en 2005.

infaller ĉrligen den 27 januari och är en internationell dag för att hedra offren för Förintelsen och stå upp mot rasism och intolerans. Datumet markerar befrielsen av koncentrationslägret Auschwitz-Birkenau 1945. I Sverige, där det varit nationell minnesdag sedan 2001, anordnas ceremonier och utbildning genom bland annat Forum för levande historia.

- **Bakgrund:** Den 27 januari 1945 befriade sovjetiska trupper förintelselägret Auschwitz-Birkenau.
- **Syfte:** Att minnas de sex miljoner judar samt romer, hbtqi-personer, funktionsnedsatta och andra som mördades av nazisterna, samt hedra de som stod emot.
- **Uppmärksammande:** Dagen belyser vikten av demokrati och alla människors lika värde, ofta genom #WeRemember-kampanjer och lokala arrangemang.
- **Sverige:** Forum för levande historia anordnar officiella minnesceremonier och samlar aktiviteter över hela landet.

Minnesdagen etablerades internationellt av FN år 2005.

Kiel uzi Esperanton? Intervjuo

Rianne Sanders, Nederlando, intervjuas junan amikino – Evelyne.

Rianne: En la somero de 2024 mi renkontis Evelyne kaj ŝian partneron dum piedirado tra Francio. Ili estis la unuaj esperantistoj, kun kiuj mi iam ajn konatiĝis. Mi tranoktis ĉe ili

kaj dum tiu vespero Evelyne tiel vigle kaj entuziasme rakontis pri Esperanto, ke baldaŭ poste mi mem decidis eklerni la lingvon.

De tiam kreskis en mi la deziro intervjui homojn en Esperantujo, kiujn mi trovas interesaj kaj inspiraj. Evelyne, franca esperantistino kun longjara kaj profunda engaĝiĝo

– precipe en Afriko – estas la unua el ili.

Kiel vi ekkonis Esperanton kaj kial vi decidis lerni ĝin?

Evelyne: Kvankam mi ne spertas pri lingvoj, mi ŝatas ilin! Iam mia amiko Jean-Pierre konatigis al mi, ke li havas metodon por lerni Esperanton. Ĉu? Mi apenaŭ aŭdis pri Esperanto antaŭe, sed la propono tiklis min.

Mi do komencis lerni sola, skribante la tekstojn por memori ilin kaj deklamante laŭte, laŭ la konsiloj de la libro. Ĉe la komenco temis pri nura intelekta scivolemo. En la prologo estis skribite, ke se oni sukcesas atingi la unuajn 46 lecionojn, jam eblas dialogi.

Kia defio! Mi do lernadis ne sciante, ke iu ajn homo parolante tiun lingvon ekzistas sur la tero!!! Nur poste mi hazarde renkontiĝis kun enkarniĝintaj esperantistoj.

Per kiaj agadoj vi nuntempe okupiĝas ene de Esperantujo?

Kun amikoj ni kreis du iniciatojn, kiuj estas proksime ligitaj al Esperanto kaj solidareco.

Unue estas la asocio "Une école au Togo", fondita en 2004 por subteni la ĵus naskitan Instituton Zamenhof en Lomeo, la ĉefurbo de Togolando. Dank' al la sindonemo de kelkaj amikoj kaj de nia franca asocio "La Maraude", ni helpas financi la lernokostojn de la gelernantoj.

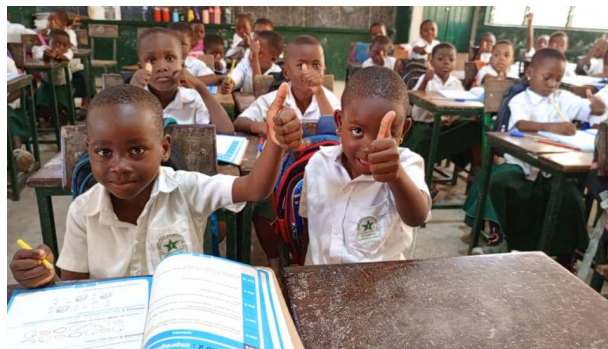
La lernejo, "Izo", situas en malriĉa kvartalo de Lomeo kaj akceptas ĉirkaŭ 500 gelernantojn,

de la infanĝardeno ĝis la fino de la mezlernejo. **Tie Esperanto estas instruata ekde la mezlernejo, kaj la instruistaro ne nur instruas la lingvon, sed ankaŭ transdonas la ĉiutagajn valorojn de Esperanto.**

La dua iniciato estas "Esperanto-Plus". Ĝia celo estas subteni viglajn kaj engaĝitajn esperantistojn en Afriko, kie la sociaj problemoj ofte estas akraj. Grupoj de 15 okcidentanoj kotizas po 10,50 € monate por ebligi al samideanoj vivtenadon. Nuntempe sep homoj ricevas proksimume po 150 € monate por dediĉi sin al la disvastigo kaj praktika vivo de Esperanto en sia loka medio. **La agadoj okazas en Nord-Kivuo (Kongolando), Madagaskaro, Tanzanio kaj Togolando.**

Por ni tiu iniciato konkrete spegulas la internan ideon de Zamenhof.

El tiu spirito naskiĝis ankaŭ projekto, kiu ne estas asocio en strikta senco: la **Nomad'kurso**. Multaj esperantistoj deziras praktiki la lingvon, sed ofte demandas sin: kien iri? Samtempe multaj volas viziti Afrikon, sed iom hezitas.

De la lasta Nomad'kurso en Kubo.

Ni do ligis ambaŭ dezirojn, proponante vojaĝojn por grupoj de esperantistoj, kun loka ĉiĉerono kaj intensa lingva praktiko. Tiel ni vizitis Burkinon, Togolandon, Tanzanion, Beninon, Madagaskaron, kaj foje ankaŭ landojn en Eŭropo, kiel Pollandon kaj Ĉeĥion, kaj eĉ Kubon. Tiuj vojaĝoj lasis en ni grandiozajn, mojosajn, amikajn kaj kortuŝajn memorojn.

Kio estas la plej speciala aŭ memorinda sperto, kiun vi travivis danke al via scio de Esperanto?

Krom la multaj neforgeseblaj renkontoj en diversaj landoj, la plej grava sperto komenciĝis per simpla telefonalkvoko antaŭ – ho! – tridek jaroj. Juna pola paro, pere de Pasporta Servo, demandis ĉu ili povus gastigi ĉe ni dum du aŭ tri tagoj. Fine ili restis... kvar jarojn.

Ni profunde amikiĝis. Komence ili revis iri al Brazilo por viziti "La Bonan Esperon", sed pro manko de mono ili ne trovis rimedon por vojaĝi tien. Ni multe laboris kune, sed ĉar Pollando tiam ankoraŭ ne apartenis al EU, ni ne rajtis dungi ilin.

Por danki ilin kaj subteni ilian revon, ni finfine donacis al ili flugbileton. Tiu sperto definitive montris al mi, kiajn profundajn kaj neatenditajn ligojn Esperanto povas krei inter homoj.

Ĉu via rilato al Esperanto ŝanĝiĝis tra la jaroj? Se jes, kiel?

Kiel ondoj sur la maro, mi kelkfoje entuziasmis kaj foje malkuraĝiĝis. Dank' al niaj vojaĝoj en Afriko ni renkontis fervorajn esperantistojn kiuj, spite al siaj vivkondiĉoj, dediĉas sian tempon al Esperanto. Mi hontis konscii, ke en niaj riĉaj landoj, kie abundas eblecoj, la intereso pri lingva egaleco preskaŭ nulas. Afrikaj esperantistoj revigligis mian inklinon.

Kiel vi vidas la estontecon de Esperanto en la cifereca epoko?

Pri tiu temo mi ne pretendas esti fakulo. Kiel ĉe multaj modernaj teknologioj, ĉio dependas de tio, kiel oni ilin uzas. Sed mi restas optimisma: pere de sociaj retoj, retaj kursoj kaj allogaj ciferecaj rimedoj, esperantistoj povas kapti novajn ŝancojn por antaŭenigi la lingvon.

Kiun rolon, laŭ vi, ludas esperantistoj en internacia interkompreniĝo hodiaŭ?

En personaj kaj privataj rilatoj Esperanto estas mirinda ilo, kaj sendube multaj samideanoj spertas tion ĉiutage. Pri la granda internacia scenejo mi ne scias ĉion, sed mi opinias, ke Esperanto havas tute respektindan lokon apud UN, Unesko kaj aliaj internaciaj organizaĵoj.

Iam vizitis nin pola entreprenisto, kiu volis fondi komercan agadon pere de Esperanto. La vera defio estis konvinki homojn lerni la lingvon. Tamen hodiaŭ pli kaj pli da komputikaj entreprenoj malkovras la avantaĝon atingi grandskalan publikon sen altaj tradukkkostoj.

La ĉefa atuto de Esperanto restas tamen la lingva egaleco. Se Esperanto estus instruata ekde la bazlernejo, ĝi fulme progresus.

Ĉu vi havas plej ŝatatan Esperantan vorton aŭ esprimon?

Jes, "bunta" kaj "elturniĝi" kaj mi devas konfesi, ke mi ŝategas "akuzativon"! Eĉ se mi kelkfoje eraras pri ĝia uzo, mi opinias ĝin vera "perlo" de Esperanto, ĉar ĝi ebligas racion kaj elegantan konstruadon de frazoj.

Kion vi mem ankoraŭ ŝatus fari aŭ sperti en Esperantujo?

Mia, fakte nia, (kun Jean-Pierre, kiu cerbumis por krei Esperanto-Plus), deziro koncernas Esperanto-Plus. Tiom trafe funkcias la asocio ke, mi revas pri starigo de Esperanto-Plus en ĉiuj afrikaj landoj.

Bildo de Togo-Plus en Togolando.

La funkciado de la asocio postulas multe da energio kaj estas tempovora, sed la engaĝiĝo de ambaŭ flankoj, ĉu la subtenantoj, ĉu la subtenatoj, montras la magian kaj spritan esencon de Esperanto.

Sekve ni ŝatus varbi pli kaj pli da subtenantoj por krei solidaran, konkretan reton inter samideanoj.

Se ĉi tiu rakonto vekis vian intereson kaj vi volas ekscii pli pri la menciitaj iniciatoj, vi estas bonvena kontakti Evelyne: [erjoline\(a\)gmail.com](mailto:erjoline(a)gmail.com)

/ Rianne Sanders

Evelyne sendis tri pliajn fotojn por pli vigligi la artikolon. Unu de la lasta Nomad'kurso en

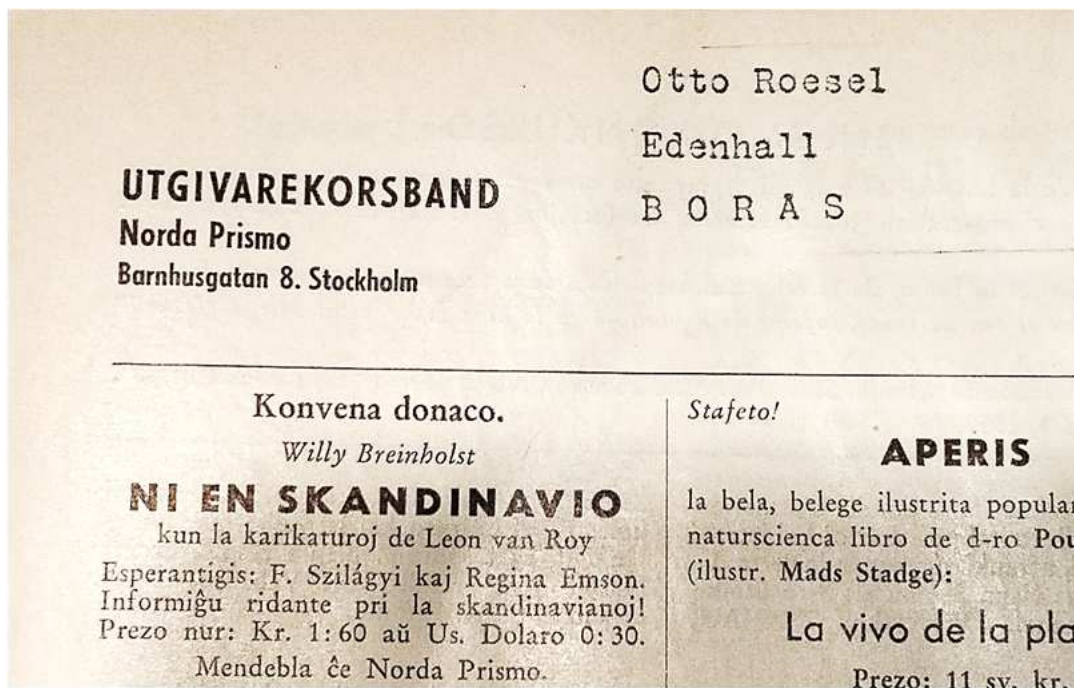
Kubo; unu de viglaj gelernantoj en la Instituto Zamenhof (IZo) kaj unu de Esperanto-Plus en Togolando.

Amike, Rianne

Dokumentoj el la Esperanto-Societo de Borås

Dokument från Borås esperantoklubb

Norda Prismo estis eldonita de Ferenc Szilágyi. Taŭga donaco: "Vi i Skandinavien" de Willy Breinholst kun karikaturaj de Leon van Roy. Esperantigis F. Szilágyi kaj Regina Emson (ambaŭ instruistoj de Esperanto en Borås).

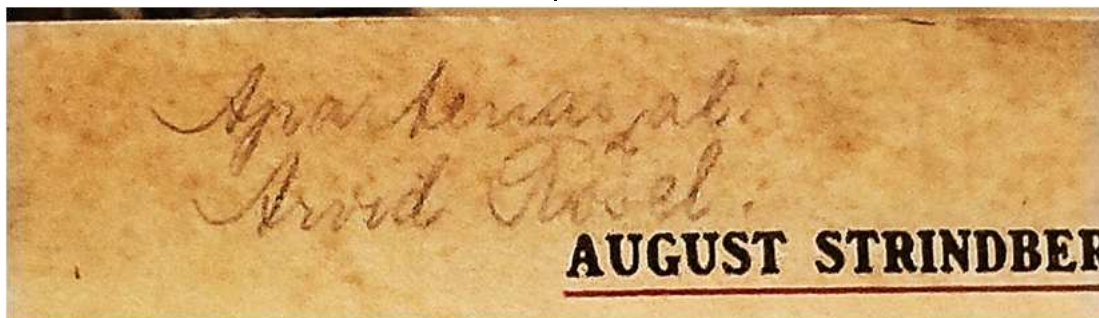
Informu pri skandinavoj kun rideto! La libreto haveblas en la Esperanto-biblioteko de

Norda Prismo utgavs av Ferenc Szilágyi. En lämplig gåva: "Vi i Skandinavien" av Willy Breinholst med karikatyrer av Leon van Roy Översättning till Esperanto av F. Szilágyi och Regina Emson (båda esperantolärare i Borås)

Informera om skandinaver med ett leende! Häftet finns i Göteborgs Esperantobibliotek,

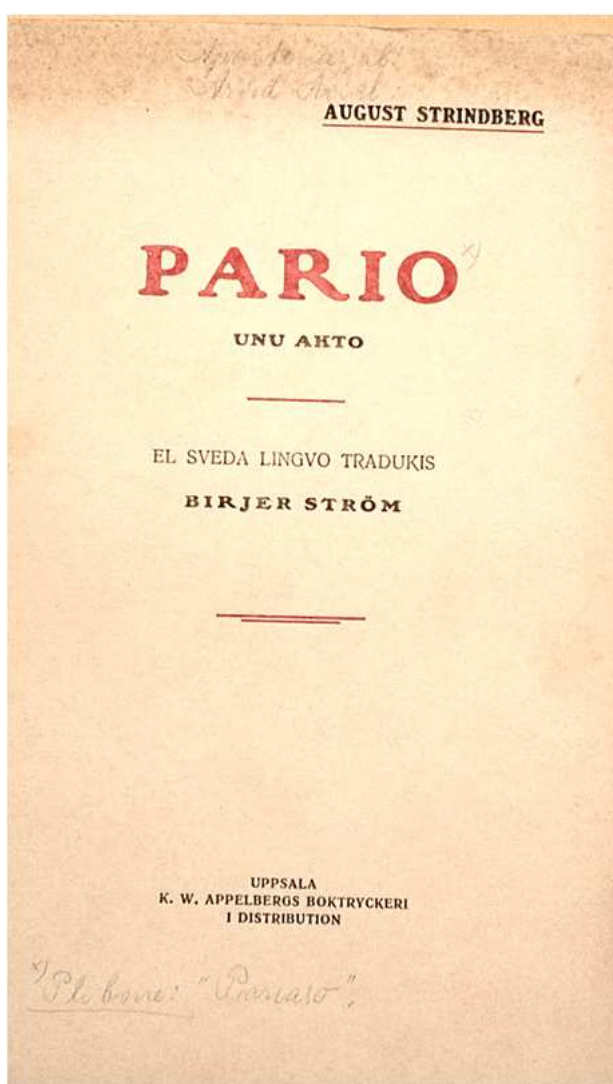
Gotenburgo, Stannum. Ĝi amuze traktas la karakterizaĵojn de danoj, norvegoj kaj svedoj.

Stannum. Den driver med särdrag hos danskar, normän och svenskar.

La skribita teksto: *Apartenas al Arvid Rösel* (kun alia literumo ol supre).

Den skrivna texten: *Tillhör Arvid Rösel* (med en annan stavning än ovan).

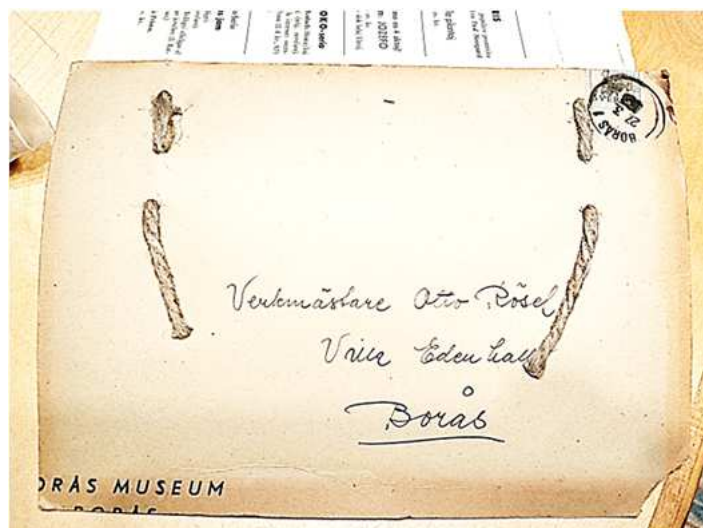

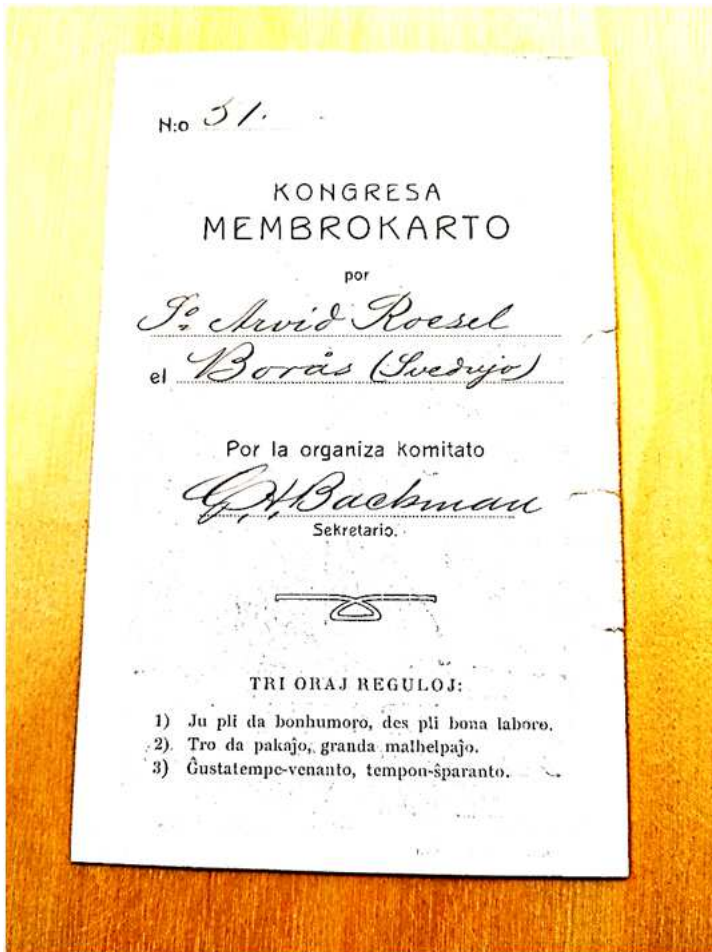
Laborestro Otto Rösel, Vilao Edenhall, Borås (Rösel estis direktoro ĉe la teksaĵfabriko Merino en Borås.)

Verkmästare Otto Rösel, Villa Edenhall, Borås (Rösel var direktör vid Merinos Fabrik i Borås.)

Pri la tradukisto Birger Ström ni povas legi en *Skånska Socialdemokraten* 16/1 1928, ke li estis fizioterapiisto, loĝis en Ramlösa Brunn, ofte prelegis aŭ skribis pri Esperanto. De Ramlösa li faris serion da radioprelegoj, kiuj estis elsenditaj per Hälsingborgsstationen. Private li estis rezervita kaj introvertita – deklarita idealisto. Li kaj lia edzino Hanna havis du infanojn.

Om översättaren Birger Ström kan vi läsa i Skånska Socialdemokraten 16/1 1928 att han var sjukgymnast, bodde vid Ramlösa Brunn, ofta höll föredrag eller skrev om esperanto. Från Ramlösa höll han en serie radioföredrag, som sändes via Hälsingborgsstationen. Privat var han försynt och tillbakadragen – en utpräglad idealist. Han och hustrun Hanna hade två barn.

N:o 51

KONGRESA
MEMBROKARTO

por

S:o Arvid Roesel
el Borås (Svedujo)

Por la organiza komitato

G(ustaf) H(enrik) Backman
Sekretario.

TRI ORAJ REGULOJ:

- 1) Ju pli da bonhumoro, des pli bona laboro.
- 2) Tro da pakajo, granda malhelpajo.
- 3) Ĝustatempe-venanto, tempon-ŝparanto.

Nr 51

KONGRESSMEDLEMSKORT för
Herr Arvid Roesel från Borås (Sverige)

För organisationskommittén
G(ustaf) H(enrik) Backman, sekreterare.

På medlemskortet till kongressen kan man också läsa, att med gott humör blir arbetet lättare (för organisatörerna?).

Man bör inte ha för mycket bagage med sig.

Kommer man i tid sparar man tid (för organisatörerna).

Afiŝo:

**Unua Skandinava Kongreso de Esperanto
Gotenburgo 6–10 aŭg. 1918**

100 jaroj pli poste okazis nova Skandinava Kongreso.

Affisch:

**Första skandinaviska esperantokongressen
Göteborg 6–10 augusti 1918**

100 år senare hölls en ny skandinavisk kongress.

El Ora Ĵurnalo junio/julio 2018:

Dank' al Ann-Louise Åkerlund kaj la aliaj estraranoj en DEL, NEA kaj SEF ni povis ĝui krozadon inter Kopenhago – Oslo – Kopenhago (aŭ Oslo – Kopenhago – Oslo) kun ĉiĉeronado en la du ĉefurboj. De Danio venis 19 personoj, de Norvegio 8 kaj de Svedio 19. La 11an de majo estis la sola tago kiam ni ĉiuj estis kune. Margareta Andersson kaj mi (Siv Burell) venis de Gotenburgo kaj komencis la vojaĝon en Oslo. Ni ĝuis la interesajn programpunktojn, sed ĉefe ni ĝuis la interparolojn kun antaŭe nekonataj personoj. Kiam ĉiuj parolis esperanton ni ne pensis, ke ja estas personoj de tri diversaj landoj. Espereble – en ne tro fora estonto – ankaŭ Finnlando kaj Islando estos inkluditaj en Nordia kongreso. Kaj pli estonte ankaŭ la Baltaj landoj. Ŝajnas ke la esperanto-movado en niaj landoj vigliĝos.

Parenco de Arvid Rösel, Sigun Gröning, sendis la bildojn.

Dankon, Sigun! Ĉiam interese legi pri E-kluboj, kiuj ekzistis, sed malaperis. Estis multaj!!!! Hodiaŭ nur kvar kluboj restas: en Upsalo, Stokholmo, Gotenburgo kaj Malmö.

Sed – la E-movado trovas novajn vojojn, ne malpleje en la interreto. /Siv

Ur Ora Ĵurnalo juni/juli 2018:

Tack vare Ann-Louise Åkerlund och de andra styrelseledamöterna i DEL, NEA och SEF kunde vi njuta av en kryssning mellan Köpenhamn – Oslo – Köpenhamn (eller Oslo – Köpenhamn – Oslo) med en guide i de två huvudstäderna. 19 personer kom från Danmark, 8 från Norge och 19 från Sverige. Den 11 maj var den enda dagen då vi alla var samlade. Margareta Andersson och jag (Siv Burell) kom från Göteborg och började resan i Oslo. Vi njöt av de intressanta programpunkterna, men framför allt njöt vi av samtalen med tidigare obekanta personer. När alla pratade esperanto trodde vi inte att det var personer från tre olika länder. Förhoppningsvis – inom en inte alltför avlägsen framtid – kommer även Finland och Island att inkluderas i den nordiska kongressen. Och i framtiden även de baltiska länderna. Det verkar som att esperantorörelsen i våra länder kommer att bli mer aktiv.

En släkting till Arvid Rösel, Sigun Gröning, skickade bilderna.

Tack Sigun! Alltid intressant att läsa om esperantoklubbar, som funnits, men försvunnit. Det fanns många!!!! Idag är endast fyra klubbar kvar: i Uppsala, Stockholm, Göteborg och Malmö.

Men – esperantorörelsen hittar nya vägar, inte minst på nätet. /Siv

Ŝercoj de Josef kun komentoj de Siv

Josef: Ĉu vi scias, kial Dio kreis Adamon unue kaj poste Evon?

Ĉar ĉiu majstro unue faras skizon antaŭ ol krei perfektan verkon.

Siv: Ĝojas legi ke oni rigardas la virinon kiel perfekta hom(in)on. Mi nun legas la libron: *Guds olydiga revben* (= La malobeo de Dio. Laŭ la legendo Dio kreis Adamon kaj poste prenis ripojn de Adamo por krei Evon. Sekve unu ripo devas manki ĉe la viro, ĉu ne? Kontrolu! 😊).

En tiu libro, la verkistino Gunilla Thorgren meditas pri la stato de la virino ekde la unua jarcento ĝis nun. Unue estis virinaj profetoj, kiuj havis la saman valoron (aŭ preskaŭ?) kiel la viraj profetoj. Jesuo havis 7 virinajn kaj 12 virajn adeptojn laŭ la evangelio Maria (Magdalena). Maria estis lia plej evoluinta adepto, kaj Jesuo ofte individue instruis ŝin.

La adepto Petrus koleriĝis: *Kial Jesuo parolas kun virino kaj ne al ni ĉiuj?* La Evangelio de Maria estis trovita en 1945, kaŝita en la Nag Hammadi-dezerto kune kun aliaj "gnostikaj" skriboj. La legendo pri la Kreado kulpigas Evon, kiu ne obeis Dion sed prenis pomon de la arbo de scienco. Pro ŝi, la homoj nun ne havas eternan vivon. Pro ŝi, la peko eniris la mondon k.t.p.

Dum la unuaj jarcentoj post Kristo estis debato inter multaj homoj pri la ĝusta kredo. La virinoj ofte aliĝis al la *Jesua movado*, kiu donis al ĉiuj la saman valoron: riĉuloj kaj malriĉuloj, viroj kaj virinoj. Tamen Petrus kaj liaj adeptoj venkis kaj la eklezio ekhavis hierarkian ordon. La patroj de eklezio neglektis la virinojn.

Blomsterhaga, Alingsås

Josef: En nia urbo malfermiĝis la unua vegana buĉistbutiko en nia lando.

En la resto de la lando ĝi nomiĝas florvendejo.

Siv: Lasse Granat iam por Ora Ĵurnalo skribis pri esploro de floraj sentoj. Li skribis ke scientistoj eksciis ke floroj reagis kiam oni

tondas ilin, kaj eĉ se oni tondas najbaran floron.

Ĉu floroj povas sperti doloron? Se jes, same validas por legomoj. Kion do zorgema homo devas manĝi???

Skriverberga – WordPress.com

Josef: Hieraŭ mia edzino forlasis min kun mia plej bona amiko Petro.

– Ekde kiam Petro estas via plej bona amiko?

– Ekde hieraŭ.

Siv: Oni ĉiam kompatas forlasitan homon, sed ĉi tiu homo ĝojis ke li estis "forlasita" sen iu ago de li mem. Li estas senkulpa.

Josef: Skiisto alvenas al hotelo, kie li regule loĝas.

En akceptejo: Ĉu vi ŝatus ĉambron numero tridek sep, kiel la lastan fojon?

– Kompreneble.

– Matenmanĝo kaj vespermanĝo, kiel la lastan fojon?

– Kompreneble.

– Kaj ĉu vi ŝatus esti kondukita al la sama hospitalo kiel la lastan fojon?

Siv: Ĉi-jare ne estis nur la risko rompi al si kruron. Falis multe da neĝo en partoj de la montegaro, kiu baris la vojojn. Multaj estis izolitaj kaj ne povis hejmeniri entempe al siaj laborejoj.

Malkuraĝulo (mini-rakonto)

Laŭ la rakonto de František Nepil – la ĉeĥa verkisto, scenaristo kaj bonega rakontanto en skriba kaj parola esprimo – redaktis kaj esperantigis **Josef Kříž**.

*František Nepil
(1929–1995)*

Kiam ajn bela virino skuis mian vivon, mi sopiris defendi ŝin kontraŭ rabistoj aŭ elporti ŝin el brulanta domo. Mi ne estis sola en tio, mia amiko havis similajn revojn. Tamen, mi renkontis neniun fajron, neniujn rabistojn en mia vivo sed li ja renkontis, sed iom alimaniere.

Li promenis laŭ soleca strato en Prago, kaj hejme atendis lin bela junulino, kiu estis lia edzino. Ŝi edziniĝis al li, kvankam li neniam defendis ŝin kontraŭ rabistoj, ĉefe ĉar ili neniam atakis ŝin.

Iun tagon ili parolis pri ĉi tiu temo, kaj ŝi eksplodis en larmojn pro ridego, pensante pri li ne kapabli batali kontraŭ iu ajn, des malpli kontraŭ rabistoj.

Ŝi diris al li, ke li vere estas bonkora, afabla kaj inteligenta homo, sed tamen malkuraĝulo, kaj ne deziru batali kontraŭ iu ajn. Li iris kun la etikedo de malkuraĝulo en sia koro kaj promenis kun ĝi laŭ tiu dezerta strato.

Subite li rimarkis, ke viro, kvazaŭ giganto, iris kontraŭ lin. Kiam ili renkontiĝis, la fortulo petis de li alumetojn. Li ne nur pruntedonis al li tutan skatoleton, sed ĉar la vento blovis, li ankaŭ malbutonumis sian mantelon kaj faris ŝirmilon por la giganto.

Li tiam redonis la alumetojn, dankis pro afableco, kaj salutante, ili ambaŭ iris siajn apartajn vojojn. Post momento, vermeto de suspekto rongis lin. Li denove malbutonumis sian mantelon kaj palpis ĉirkaŭe por vidi, ĉu lia monujo mankas. Kompreneble ĝi mankis, kaj tio ŝaŭmigis lian sangon.

Li turnis sin kaj ekiris post la nekonata viro. Alproksimiĝante, febre li pensis, pri kiel li povus venki ĝin, ĉar ĝi estis vere tiom grandega fortulo. En siaj lastaj paŝoj, li havis ideon indan je la granda Odiseo.

Li elprenis sian malmodernan longan domŝlosilon el la poŝo, premis ĝin kontraŭ la ripojn de giganto kvazaŭ vakera Colt 45, kaj kriis laŭte: *“Vi ŝtelisto, redonu mian monujon aŭ mi pafos vin kiel hundon!”*

La fortulo, sentanta la premon de fero sur sia korpo, ne hezitis kaj elprenis la monujon. La amiko metis ĝin en sian poŝon kaj kuris hejmen kun fiereco, liaj butonoj preskaŭ krevante.

Li scivolis, kion diros lia bela edzino, kiam li rakontos al ŝi, kiel la dika gangstero el la grandurba bando tremis pro teruro antaŭ li.

Tamen lia bela edzino bonvenigis lin per la vortoj: *“Mi sciis, ke vi venos tute timigita, vi mia eta malkuraĝulo! Vi forgesis vian monujon hejme, ĉu ne? Ĝi kuŝas sur la librobreto.”*

Li, tuj plena de antaŭseno, etendis la manon al la monujo, kiun la giganta viro donis al li. Ĝi estis tute fremda. La lia efektive kuŝis sur la librobreto.

Do, li eĉ ne senvestiĝis kaj kuris al la plej proksima policejo kaj jen, la bastardo sidis tie, diktante raporton al la oficiroj pri sia

atako. Kiam ĉio estis klarigita, la oficiroj kaj la bastardo ekridis tiom forte, ke piedirantoj haltis sub la fenestroj.

Hejme, la bela edzino de lia amiko faris same, kaj de tiam ŝi neniam plu nomas sian pafiston "malkuraĝulo".

Memoru lin, karaj legantinoj, kiam vi sentos la deziron rigardi vian partneron same. Mi ne kredas, ke li diferencas de li per io ajn, krom la ŝlosilo al la domo.

Kredu min, iam li agrable konvinkos vin pri tio.

Verdaj plendoj

Inga Johansson, Gotenburgo, trovis interesan poemon ĉe Esperanta Retradio

<https://esperantaretradio.blogspot.com/2026/01/verdaj-plendoj.html>

Pri la poeto Hilda Dresen, kiu verkis la poemon, oni povas legi en 11 lingvoj, ekz. en la vaska, sed bedaŭrinde ne en la sveda.

Hilda Dresen, (pseŭdonimo Hido) naskiĝis la 11-an de majo 1896 en Kolga, Harjumaa, Rusia imperio, mortis la 5-an de februaro 1981 en Tallinn (Sovetunio). Ŝi estis esperantista poetino, estonino, sovetiano, radiotelegrafistino, fratino de Helmi Dresen.

Se vi volas legi pli bv. klaki la ligilon:

https://eo.wikipedia.org/wiki/Hilda_Dresen

Jen la poemo, perita de Luiza Carol el Israelo:

Verdaj plendoj

La esperanta instruisto konstatas,
ke malbone la afero statas,
ke la diligento
forflugas kiel facila vento,
ke la dek ses reguloj
senlerne kuŝas en anguloj,
ke la scio de la kompanio
estas neta nenio
ĉe la fino de la kurso...
Kaj li murmuris kiel urso.

La esperanta propagandisto konstatas,
ke liajn prezentadojn oni ne ŝatas,
vanas la paroloj anemiaj,
freŝaj faktoj antaŭdiluviaj
kaj multvorta nenidira stilo...
Do li ploras kiel krokodilo.

La esperanta eldonisto konstatas,
ke lia monujo terure platas,

ke librojn li ne vendas,
ĉar la vera esperantisto,
kun admirinda persisto
neniam ion aĉetas aŭ vendas,
nek amdelirojn de poetoj,
nek revuojn aŭ gazetojn,
malgraŭ ties malavaraj aroj
da preseraroj.
Do admonojn pri libromendo, abonpago
li ripetas kiel papago.

La esperanta grupkasisto konstatas,
ke la grupa kaso fastadas,
ĉar la membroj observas la devizon
esperantistan,
ĉiorezistan:
Neniam pagi kotizon!
Tial do li, preskaŭ sen okupo,
hurlas kiel malsata lupulo.

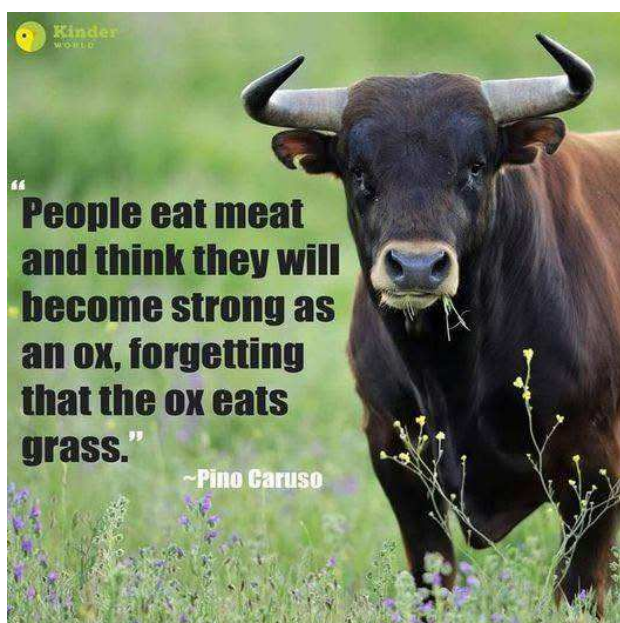
Sed ili plendu kaj plendu,
nin, "kavalirojn de alta ideo",
ilia plendo kaj veo
neniel por tio tentu,
ke ni per lingvolerno nin turmentu,
novajn propagandmetodojn inventu,
gazetojn – eĉ propralandan – mendu,
kotizon al la kasisto sendu,
sed admonojn ni malatentu,
nur krokodilu aŭ silentu,
indiferentu,

maldiligentu
kaj restu bonaj esperantistaj tipoj:
nin zorge gardu de labortroo,
en la esperantista zoo
ni restu la bradipoj.

*bradipo = Sud-Amerika
mamulo, ege dormema*

Vegana societo

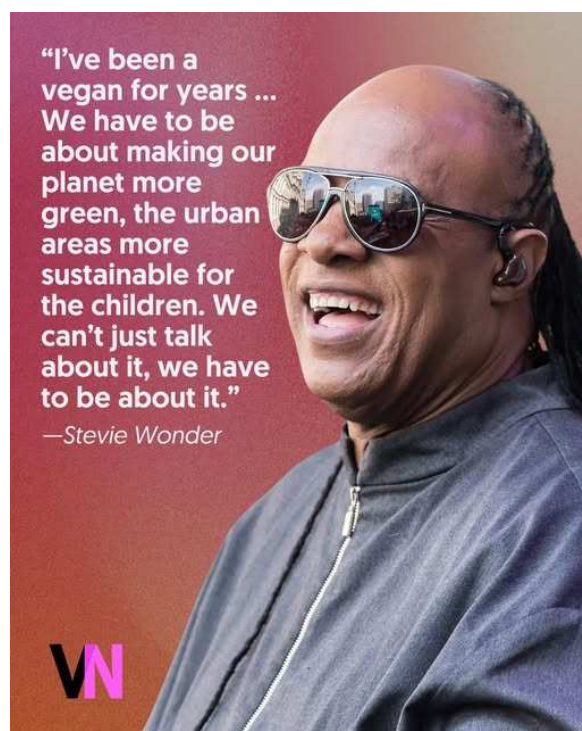

"Homoj manĝas viandon, pensante ke ili estos fortaj kiel bovo, forgesante ke la bovo manĝas herbon."

– Pino Caruso

"Mi estas vegano ekde jaroj... Ni devas fari la planedon pli verda, la urbajn regionojn pli daŭripovaj por la infanoj. Ni ne povas nur paroli pri la afero, ni devas agi."

– Stevie Wonder

VN

Bovino super Sarek-montegaro

Ko över Sarek

de/av Norrlåtar

Guglo tradukis el la sveda en Esperanton.
Google-översättning från svenska till esperanto.

www.youtube.com/watch?v=LfOItJFcttU

Högt över fjällen där flyger en ko
Den flyger långt bort
Där den kan finna ro
Där västvinden sjunger
Sin eviga sång
Som avslöjar allting en gång
Den sången som sjunger om livet
Som det är
Och att det kan slösas
Till ingen nytta

Högt över fjällen där flyger en ko
Kanske den flyger på sin tro

Vår värld trasas sönder
Av krigsproduktion
Kortsynt taktik och vapenexpansion
Med ett ökat försvar
När det enkla livet inte får något svar?
Sätt dig och fånga en enda minut
Tänk efter, det är faktiskt livet
Som räknas

Högt över fjällen där flyger en ko
Kanske den flyger på sin tro

Symbolik:

Kon representerar strävan efter lycka och en enklare tillvaro, bortom mänsklighetens kaos och förstörelse.

Kritik av samhället: Låtens andra vers reflekterar över världens tillstånd och hur krigsproduktion och vapenexpansion förstör vår planet. Den ställer frågor om huruvida ökat försvar verkligen är fördelaktigt, när det enkla livet glöms bort.

Lasse Holm har diktat verserna.

Alte super la montoj flugas bovino
Ĝi flugas malproksimen
Kie ĝi povas trovi pacon
Kie la okcidenta vento kantas
Sian eternan kanton
Kiu iam malkaŝos ĉion
La kanton kiu kantas pri la vivo
Kia ĝi estas
Kaj ke ĝi povas esti malŝparita
Senutile

Alte super la montoj flugas bovino
Eble ĝi flugas pro sia fido

Nia mondo estas disŝirata
Per militproduktado
Miopaj taktikoj kaj armilvastiĝo
Kun pliigita defendo
Kiam la simpla vivo ricevas neniun respondon?
Sidiĝu kaj kaptu unuopan minuton
Pripensu, estas efektive la vivo
Kiu validas

Alte super la montoj flugas bovino
Eble ĝi flugas pro sia fido

Simboleco:

La bovino reprezentas la serĉadon de feliĉo kaj pli simplan ekziston, fore de la ĥaoso kaj detruo de la homaro.

Kritiko de la socio: La dua strofo de la kanto pripensas la staton de la mondo kaj kiel militproduktado kaj armilvastiĝo detruas nian planedon. Ĝi demandas ĉu pliigita defendo estas vere utila, kiam la simpla vivo estas forgesita.

Lasse Holm verkis la strofojn.

Foto de granda bildo en privata domo.

Foto av en stor tavla i ett privat hus.

Diskutado kun Artefarita Inteligento

Bildo el Illustrerad Vetenskap.

Walter Klag skribas: Por mia amuziĝo mi sendis la ŝercon de Josef el Ora Ĵurnalo 2026/01 al Artefarita Inteligento.

Sube la rezulto.

Salutas Walter!

Siv: Amuza ideo!

“Demando” al AI: la maljunulo en restoracio rigardas malĝoje sian manĝaĵon. li tute ne komencis manĝi ion ajn. “kial vi ne manĝas, sinjoro?”, demandas la viro sidanta ĉe la sama tablo kontraŭe. “nu, mi ĵus certigis, ke mi forgesis hejme dentarprotezon!” la viro eltiris el sia poŝo, manplenon da dentarprotezoj, kaj ofertis, ke la maljunulo elektu. Kiam la avo estis certa, ke unu protezo vere taŭgas, li komforte formanĝis sian tagmanĝon kaj demandis: “sinceran dankon, kiom mi pagu al vi?” “nenion!” “vere nenion?” demandas denove la maljunulo surprizite – “ĉu vi estas dentisto?” “ne, enterigisto.”

Respondo de AI: Tiu estas klasika kaj iom makabra humuraĵo! Ĝi bone ludas kun la surprizo ĉe la fino: kion oni unue supozas

profesia helpemo (dentisto), montriĝas esti nur “reciklado” de profesia laboro (enterigisto).

Se vi ŝatas tian nigran humuron en Esperanto, jen simila konciza ŝerco:

Kliento en restoracio: “Kelnero, ĉu estas muŝo en mia supo?!”

Kelnero: “Ne timu, sinjoro. La araneo sur la pano baldaŭ kaptos ĝin.”

(Respondoj de AI povas enhavi erarojn.)

Demando al AI: Ĉu estas eraroj en la sekva teksto?

La maljunulo en restoracio rigardas malĝoje sian manĝaĵon. li tute ne komencis manĝi ion ajn. “kial vi ne manĝas, sinjoro?”, demandas la viro sidanta ĉe la sama tablo kontraŭe. “nu,

mi ĵus certiĝis, ke mi forgesis hejme dentarprotezon!" la viro eltiris el sia poŝo, manplenon da dentarprotezoj, kaj ofertis, ke la maljunulo elektu. kiam la avo estis certa, ke unu protezo vere taŭgas, li komferte formanĝis sian tagmanĝon kaj demandis: "sinceran dankon, kiom mi pagu al vi?" "nenion!" "vere nenion?" demandas denove la maljunulo surprizite – "ĉu vi estas dentisto?" "ne, enterigisto."

Respondo de AI: Via teksto estas gramatike tre bona kaj tute komprenebla. Tamen, estas kelkaj malgrandaj eraroj pri **interpunkcio** (punktoj kaj majuskloj) kaj unu stila sugesto pri **akuzativo**.

Jen la korektoj:

1. Majuskloj post punktoj

En pluraj lokoj vi komencas novan frazon per minusklo (malgranda litero). Post punkto ĉiam devas esti majusklo:

"...sian manĝaĵon. Li tute ne..." (anstataŭ li)

"...dentarprotezon!" La viro eltiris..." (anstataŭ la)

2. La vorto "dentarprotezo". En la frazo "mi forgesis hejme dentarprotezon", gramatike estas ĝuste uzi la singularon, sed kutime oni parolas pri la dentarprotezo (specifa aĵo) aŭ uzas la pluralon se temas pri ambaŭ partoj (supra kaj malsupra).

Pli nature sonus: "mian dentarprotezon" aŭ "la dentarprotezon".

3. Troa komo

"...eltiris el sia poŝo, manplenon..." → Ĉi tie la komo ne estas necesa, ĉar "manplenon" estas la rekta objekto de la verbo "eltiri". Pli bone: "...eltiris el sia poŝo manplenon da..."

Korektita versio:

La maljunulo en restoracio rigardas malĝoje sian manĝaĵon. Li tute ne komencis manĝi ion ajn. "Kial vi ne manĝas, sinjoro?", demandas la viro sidanta ĉe la sama tablo kontraŭe. "Nu, mi ĵus certiĝis, ke mi forgesis hejme mian dentarprotezon!" La viro eltiris el sia poŝo manplenon da dentarprotezoj kaj ofertis, ke la maljunulo elektu. Kiam la avo estis certa, ke unu protezo vere taŭgas, li komferte formanĝis sian tagmanĝon kaj demandis: "Sinceran dankon, kiom mi pagu al vi?" "Nenion!" "Vere nenion?" demandas denove la maljunulo surprizite – "Ĉu vi estas dentisto?" "Ne, enterigisto."

Konkludo: Via Esperanto estas tre bona! La eraroj estis ĉefe tajperaroj rilate al majuskloj.

∞

Mia komento: Ĉu indus doni la taskon korekti artikolojn por Ora Ĵurnalo al AI?

/Siv

Batita kremo – Demando al AI, artefarita inteligento

de Walter Klag

Demando al AI: Kio estas la diferenco inter: Batita kremo, batata kremo kaj batota kremo?

Respondo de AI: La diferenco inter tiuj tri formoj baziĝas sur la participoj, kiuj indikas la tempon aŭ staton de la ago rilate al la kremo:

Bildo el Facebook.

Batita kremo (pasinteco/rezulto): Ĝi jam estas batita. Ĝi estas la preta produkto (ekz. "ŝaŭmkremo"), kiun vi metas sur vian kukon.

Batata kremo (nuntempo/procezo): Ĝi estas nun en la procezo de batado. Vi vidas ĝin en la miksujo dum la kirlilo laboras.

Batota kremo (estonteco/intenco): Ĝi ankoraŭ ne estas tuŝita, sed vi planas bati ĝin.

Ĝi estas la likva kirlokremo, kiu ankoraŭ sidas en la fridujo.

Vi povas trovi pliajn detalojn pri la uzo de participoj en la Plena Manlibro de Esperanta Gramatiko (PMEG):

<https://bertilow.com/pmeg>

AI ricevas la serĉvorton *Esperanto*

Walter Klag sendis la germanan tekston.

AI en Germanio nomiĝas KI.

AI AI: Google trovas proksimume 92.700.000 rezultojn por la serĉtermino Esperanto. Kiel oni povas klarigi tion?

Respondo de AI: La proksimume 92,7 milionoj da trafoj en Google por la vorto "Esperanto" povas esti interpretataj laŭ du niveloj: la teknika signifo de ĉi tiu nombro kaj la efektiva ĉeesto de la lingvo.

1. Teknika interpreto: Kion la nombro diras al ni?

Nur takso: La nombro de montrataj rezultoj ne estas preciza valoro, sed prefere malglata takso fare de Google pri la nombro de dokumentoj en ĝia indekso, kiuj enhavas ĉi tiun terminon.

Ne rangiga kriterio: Alta nombro de rezultoj simple signifas, ke la temo estas vaste dokumentita aŭ diskutita interrete, sed diras nenion pri la kvalito aŭ graveco de la individuaj paĝoj.

Limigita videbleco: Eĉ se milionoj da rezultoj estas trovitaj, Google fakte montras maksimume ĉirkaŭ 1 000 rezultojn sur komputila komputilo.

2. Kion ĉi tio signifas por Esperanto en 2026?

La alta nombro da rezultoj reflektas la pozicion de Esperanto kiel la plej vaste parolata arta lingvo en la mondo:

An KI: Google findet mit dem Suchwort Esperanto ungefähr 92 700 000 Ergebnisse. Wie kann man das verstehen?

Antwort von KI: Die ca. 92,7 Millionen Treffer bei Google für das Wort "Esperanto" lassen sich auf zwei Ebenen interpretieren: der technischen Bedeutung dieser Zahl und der realen Präsenz der Sprache.

1. Technische Einordnung: Was sagt die Zahl aus?

Nur eine Schätzung: Die angezeigte Trefferzahl ist kein exakter Wert, sondern eine grobe Hochrechnung von Google für die Menge an Dokumenten im Index, die diesen Begriff enthalten.

Kein Ranking-Kriterium: Eine hohe Trefferzahl bedeutet lediglich, dass das Thema im Internet breit dokumentiert oder diskutiert wird, sagt aber nichts über die Qualität oder Relevanz der einzelnen Seiten aus.

Begrenzte Sichtbarkeit: Auch wenn Millionen Ergebnisse gefunden werden, zeigt Google auf dem Desktop maximal etwa 1.000 Treffer tatsächlich an.

2. Was bedeutet das für Esperanto im Jahr 2026?

Die hohe Anzahl an Ergebnissen spiegelt die Stellung von Esperanto als weltweit am weitesten verbreitete Plansprache wider:

Aktiva reta ĉeesto: Esperanto fanfaronas pri vigla cifereca komunumo kun milionoj da retejoj, libroj, muziko kaj radioprogramoj en aŭ pri la lingvo.

Larĝa parolantobazo: Oni taksas, ke inter 100 000 kaj 2 000 000 homoj tutmonde aktive parolas Esperanton. La alta nombro da sukcesoj devenas de la ĉeesto de la lingvo sur ĉiu kontinento – precipe forta en Brazilo, Ĉinio kaj Irano.

Historia kaj nuntempa intereso: De kiam Esperanto estis evoluigita jam en 1887, ekzistas vasta korpuso de historiaj dokumentoj, kiu, per ciferecigo, kontribuas al la alta nombro da serĉrezultoj.

Konkludo: Ĉi tiu figuro ilustras, ke malgraŭ manko de oficiala rekono, Esperanto lasis signifan kulturan kaj ciferecan spuron, kiu etendiĝas multe pli ol nura niĉa fenomeno.

Respondoj de artefarita inteligenteco povas enhavi erarojn.

Aktive Online-Präsenz: Esperanto verfügt über eine lebendige digitale Gemeinschaft mit Millionen von Webseiten, Büchern, Musik und Radiobeiträgen in oder über die Sprache.

Breite Sprecherbasis: Schätzungen zufolge sprechen weltweit zwischen 100.000 und 2.000.000 Menschen aktiv Esperanto. Die hohe Trefferzahl rührt daher, dass die Sprache auf allen Kontinenten – besonders stark in Brasilien, China und Iran – präsent ist.

Historisches und aktuelles Interesse: Da Esperanto bereits 1887 entwickelt wurde, existiert ein riesiger Korpus an historischen Dokumenten, die durch Digitalisierung zur hohen Suchergebniszahl beitragen.

Fazit: Die Zahl verdeutlicht, dass Esperanto trotz fehlender staatlicher Anerkennung eine signifikante kulturelle und digitale Spur hinterlassen hat, die weit über eine bloße Nischenerscheinung hinausgeht.

KI-Antworten können Fehler enthalten.

”Terräng-Axel”

de/av Ingegerd Granat

Terräng-Axel origine nomiĝis Thomas Johansson kaj poste, kun granda malfacileco, ŝanĝis sian familian nomon al ”Terräng” (esp. tereno). Li komencis sian intereson pri

Terräng-Axel hette från början Thomas Johansson och bytte senare med mycket möda efternamnet till ”Terräng”. Han började med sitt motorintresse som ung när han fick åka jeep med lottorna i Grännatrakten. I grunden är han bilmekaniker. Platsen som han nu verkar på ligger i Sävenäs och det är lätt att få för sig att själva firman är en skrotfirma vid en yttre besiktning.

motoroj kiel junulo, kiam li havis la ŝancon veturi per ĵipo kun la militistinoj en la regiono Gränna. Esence, li estas aŭtomekanikisto. La loko, kie li nun laboras, estas en Sävenäs kaj estas facile imagi, ke la firmao mem estas rubaĉa firmao post ekstera inspektado.

Hodiaŭ, Thomas Terräng estas gaja pli maljuna viro, kiu ofte ridas. Li ĝuas paroli pri sia vivo kun klasikaj aŭtoj, aŭtomobilaj kunvenoj kaj kontaktoj ĉi tie hejme en Svedio kaj ĉirkaŭ la mondo.

La muroj de lia oficejo estas plenaj de fakoj, kiuj siavice estas plenigitaj per diversaj rezervaj partoj por ĉio kaj nenio. Multaj veturiloj estas riparitaj kaj aliaj estas preter akceptebla riparado. Kredu aŭ ne, sed ekzistas merkato por malnovaj aŭtopartoj kaj Thomas Terräng plejofte povas elekti tion, kion bezonas posedantoj de klasikaj aŭtoj. Li eĉ aranĝis partojn por la malnova nobla aŭto de la Kortego.

Se vi bezonas rezervan parton por klasika aŭto, ne hezitu iri al Industrivägen 23 en Partille. Krom la amika Thomas kun sia longa lipharo, estas pluraj katoj, kiuj ŝajnas amuziĝi kaj senti sin bone.

Vi ankaŭ povas renkonti Thomas Terräng interrete se vi guglos "Terräng-Axel".

Thomas Terräng är idag en fryntlig äldre man som skrattar ofta. Han berättar gärna om sitt liv med veteranbilar, motorträffar och kontakter här hemma i Sverige och ute i övriga världen.

Väggarna i hans kontor är fyllda fack som i sin tur är fyllda med olika reservdelar till allt och ingenting. Många fordon är under arbete och andra är bortom rimligt arbete. Tro det eller ej, men det finns en marknad för gamla bildetaljer och Thomas Terräng kan i de flesta fall plocka fram vad veteranbilsägarna behöver. Han har till och med ordnat fram delar till Hovstaternas gamla ädla bil.

Skulle du behöva en reservdel till en anrik bil så tveka inte att åka till Industrivägen 23 i Partille. Förutom den vänlige Thomas i sin slokmustach, finns flertalet katter som ser ut att trivas och må bra.

Rimarko: Mi nun ekhavis la informon ke Terräng-Axel forpasis.

Bedaŭrinde, "Terräng-Axel" forpasis en julio 2025.

Li postlasis mirindan vivoverkon. Mi pensas pri ĉiuj motorentuziasmuloj.

Man kan även träffa Thomas Terräng på nätet om man googlar på Terräng-Axel.

OBS! Fick nu information om att Terräng-Axel har avlidit.

Tyvärri lämnade "Terräng-Axel" livet i juli månad 2025. Ett fantastiskt livsverk lämnade han efter sig. Jag tänker på alla motorentusiaster.

"Kaj reĝo kaj servisto aĉetas partojn ĉe Terräng."

"Säväl kung som dräng köper delar hos Terräng."

Ruinoj de la malnova preĝejo de Härlanda Härlanda gamla kyrkoruin

de/av Ingegerd Granat

Ne estas surprize, ke ni rigardas ĉirkaŭen kun hororo, kiam ni vidas ĉiujn potencavidajn potenculojn ĉie en la mondo. Se tio konsolas nin, ili ĉiam ekzistis kaj regis super limoj kaj lokoj, detruante, batalante kaj konstruante en senfina fluo de tempo tra la jarcentoj. Tiel ankaŭ ĉi tie en Gotenburgo.

La granda Patro de la Nacio, Gustaf Wasa, aŭ la sveda Pol Pot, kiel Herman Lindqvist diris en unu el siaj historiaj programoj, ĉar Gustaf Wasa faris juĝadojn kaj konfliktojn kun la preĝejoj tra tuta Svedio. Li ŝtelis preĝejajn sonorilojn kaj fandis ilin, ŝtelis ŝtofojn kaj kudrigis ilin en grandsinjorajn vestaĵojn. Jes, estis nekredebla damaĝo, kiun li kaŭzis al la kultura heredaĵo.

La ruinoj de la preĝejo Härlanda estas hodiaŭ la unua kristana monumento de Gotenburgo – eble iom kaŝita loko por la civitanoj de Gotenburgo, sed agrabla ekskursocelo apud la nova preĝejo Härlanda. Dum la somero, ankaŭ ekumenaj subĉielaj diservoj estas celebrataj ĉi tie, same kiel ŝancoj por muziko kaj komuna kantado.

Det är inte så konstigt om vi ser oss omkring med förfäran när vi ser alla makthungrande potentater runt om i världen. Om det skulle vara någon tröst, så har de alltid funnits och domderat om gränser och platser, rivit ner, krigat och stridit och byggt upp i en aldrig

En 1528 la krono kaptis ankaŭ ilin. Laŭ ordono de Gustaf Wasa, la preĝejo estis detruita kaj nun la loĝantoj de Härlanda havu sian preĝejon en la urbo anstataŭe. La materialo ankaŭ estis uzata por la konstruado de la Nova preĝejo de Lödöse.

Jen kiel Gustaf Wasa mem formulis ĝin dum la malkonstruo:

”La preĝejo de Herlanda devas esti malkonstruita por ke la muro kaj la tegmentkovraĵo helpu la saman vilaĝan preĝejon. La motivo estis, ke la sama kapelo kaj preĝejo situas tiel proksime al la urbo, ke ne estas io por zorgi, kaj se ekestos kverelo, Dio gardu, la malamikoj de la sama preĝejo kaj kapelo venos al la urbo sub iliaj okuloj.”

La ruino estis elfosita kaj restaŭrita je kosto de la urbo Gotenburgo en 1925.

Interno de la nova preĝejo de Härlanda.
Interiör från Härlanda Nya Kyrka.

sinande tidsström genom århundraden. Så även här i Göteborg.

Den store Landsfadern Gustaf Wasa eller Sveriges Pol Pot, som Herman Lindqvist sa i ett av sina historieprogram eftersom Gustaf Wasa levde räfst och rättarting med kyrkorna runt om här i Sverige. Han stal kyrkklockor och smälte ner, stal tyger och lät sy om till herremanskläder. Ja, det var en oerhörd skada som han lät drabba kulturarvet.

Härlanda kyrkoruin är idag Göteborgs första kristna minnesmärke – en kanske lite undangömd plats för göteborgarna, men ett fint utflyktsmål intill den nya Härlanda kyrka. Under sommaren brukar här också firas ekumeniska friluftsgudstjänster och även tillfällen till musik och allsång.

1528 lade kronan beslag på även dem. På befallning av Gustaf Wasa revs då kyrkan och nu skulle härlandaborna istället ha sin kyrkogång i staden. Materialet användes också till byggandet av Nya Lödöse kyrka.

Så här formulerade sig Gustaf Wasa själv vid tiden för rivningen:

”Herlanda kyrcke må nedbrytes så att mwren och takbonaden komme samme bykyrcke till hjälp. Motivationen var att samme cappel och kyrcke liggia staden så när att the platt intet äre åff nödhnen, och om feyd påkomme, aom gudh förbudhe, komme thå samme kyrcke och cappel fijenderne til måtto staden vnder ögonen.”

Ruinen utgrävdes och restaurerades på Göteborgs stads bekostnad år 1925.

Ĝustaj respondoj de la kvizo: 1. 1 a.K., 2. Petrogrado, 3. Alva, 4. la Agoj de la Apostoloj, 5. c, 6. b, 7. c, 8. District of Columbia.

Sekretaj paradizaj lokoj – Smultronställen

de **Emelie Hultman**, pastro en paroĥo Gällivare
av *Emelie Hultman, präst i Gällivare församling*

Estas tiom da lokoj, kiuj "povus esti la plej bela en Svedio". En Österlen, en arkipelagaj medioj kaj fagaroj, en urbaj parkoj kaj malgrandaj neatingeblaj arbaraj lagoj. Vi verŝajne havas viajn proprajn tiajn lokojn. Ni nomas ilin "sekretaj paradizaj lokoj". Estas multaj lokoj, kiuj ankaŭ estas tute malsamaj lokoj somere kaj vintre. Estas io bela en tio. Ĉi tie en la nordo, en la sama kulturo, ni parolas pri ok sezonoj anstataŭ kvar. Ĉi tiuj sezonoj ne nur baziĝas sur veterkondiĉoj, sed ankaŭ sur la vivcikloj de bestoj kaj plantoj, same kiel sur boacbredado kaj ĉasado.

Nun estas "dálvi", la plej longa vintra sezono ĉi tie en la nordo. Ĝuste nun ni ĵus komencis vidi la sunon denove post la longa periodo de mallumo. Post multaj tagoj kun temperaturoj sub 30 gradoj, estas tre bone rekomenci senti la sunan varmon fine de februaro, kiam oni sidas kontraŭ dommuro.

Tie kontraŭ la muro kun termoso da kafo, estas agrable revii pri la multaj sovaĝaj lokoj kaj skiekskursoj de printempo kaj vintro.

Det finns så många platser som "kan vara den vackraste i Sverige". På Österlen, i skärgårdsmiljöer och bokskogar, i stadsparker och små otillgängliga skogssjöar. Du har säkert dina egna sådana platser. Vi kallar dem för smultronställen. Det finns många ställen som dessutom är som helt skilda platser sommar och vinter. Det ligger något vackert i det. Här uppe i norr i samisk kultur talar vi om åtta årstider i stället för fyra. Dessa årstider är inte bara baserade på väderförhållanden utan också på djurens och växternas livscyklar, så väl som renskötseln och jakten.

Nu är det dálvi, vintertiden som är den längsta här uppe i norr. Just nu har vi precis åter börjat kunna se solen igen efter den långa mörkerperioden. Efter många dagar med temperaturer under 30 grader är det väldigt gott att mot slutet av februari på nytt börja känna hur solen värmer lite när man sitter mot en husvägg.

Där mot väggen med en kaffetermos är det fint att drömma om vårvinterns många smultronställen och skidturer.

Unu el ili estas Kårsavagge en la Kiruna montoj.

14 kilometroj okcidente de Abisko kuŝas ĉi tiu juvelo por kaj somera migrado kaj vintraj ekskursoj. Unue vi vojaĝas tra maldensiĝantaj montaj betularbaroj, antaŭ ol vi eliras en altan alpan terenon pli en la valon. La montomuroj leviĝas alte ĉe la flankoj de la valo kaj vintre ĉio estas nekredeble nuda kaj pura. Ĝi eĥas en viaj oreloj per silento, kiu estas nekutima hodiaŭ. Ene estas komforta monta kabano, kiu ofertas ŝirmejon por tagmigrantoj kaj tranoktejon por tiuj, kiuj volas resti. Se vi daŭrigas kelkajn kilometrojn en la valon, vi povas viziti Kårsajökeln. La unua glaĉero, sur kiu sciencaj mezuradoj estis faritaj. En 1884, Fredrik Svenonius komencis mezuri ŝanĝojn kaj glacimovrapidecon. En la 1920-aj jaroj, Kårsajökeln estis valglaĉero, kiu kovris areon de ĉirkaŭ 2,6 km². Degelo, kiu havas malmultajn ekvivalentojn en Svedio, poste reduktis la glaĉeron al montflanka glaĉero, kiu nun kovras malpli ol 0,8 km².

La kabano havas ĉion, kion vi bezonas. Ŝtipoj transportataj per motorsledo estas hakitaj en brullignon, kiu varmigas la fornon, kaj akvo estas prenita de glacitruo sur la lago. La kabano estas bone konservita en sia malnova stilo kaj la muroj flustras pri sennombraj aventuroj kaj spertoj, kiujn skiistoj kaj migrantoj spertis tra la jaroj. Ifoje ni nur bezonas esti envolvitaj de simpleco por momento kaj memorigitaj, ke ni ne bezonas multon por povi senti momenton de ĝojo kaj paco. Sekretaj paradizaj lokoj estas gravaj!

Ett av dem är Kårsavagge i Kirunafjällen.

14 kilometer väster om Abisko ligger denna pärla för såväl sommarvandring som vinterutflykt. Först färdas man igenom glesnande fjällbjörkskog, innan man kommer ut i en högalpin terräng längre in i dalen. Fjällväggarna reser sig höga på sidorna om dalgången och i vinterföre är allt otroligt avskalat och rent. Det ekar i örönen av en idag ovanlig tystnad. Väl där inne ligger en mysig fjällstuga som bjuder skydd för dagsvandrare och övernattnings för den som vill stanna. Fortsätter man ett par kilometer till in i dalen så kan man besöka Kårsajökeln. Den första glaciär som det utfördes vetenskapliga mätningar på. År 1884 påbörjade Fredrik Svenonius mätningar av förändringar och isrörelsehastighet. På 1920-talet var Kårsajökeln en dalglaciär som täckte en yta på ca 2,6 km². En avsmältning som har få motsvarigheter i Sverige har sedan reducerat glaciären till en bergssidesglaciär som nu täcker mindre än 0,8 km².

I stugan finns allt man behöver. Stockar som transporterats upp med skoter huggs till ved som värmer upp i kaminen och vatten hämtas från en vak på sjön. Stugan är välbevarad i sin gamla stil och väggarna viskar om otaliga äventyr och upplevelser som skidåkare och vandrare mött genom åren. Ibland behöver vi bara få omslutas av enkelheten ett slag och påminnas om att det inte är speciellt mycket vi behöver för att kunna få känna en stunds glädje och frid. Smultronställen är viktiga!

Retrovi la vojon

de Tatjana Auderskaja

La ŝanĝoj en la vivo ne tro ekinteresis min. Nu, alflugos ni al tiu Marso; nu, laborego malfacila – do kio? Tutegale dumviva punlaboro. Ĉu gravas ja, kie streĉiĝi ĝis la morto? Kaj tie almenaŭ novajn lokojn mi ekvidos...

Oni longe-persiste preparigis nin, rezonadis pri la respondeca rolo de Teranoj, pri grandeco de nia celo... – al ni ja, al krimuloj, perfortuloj, murdistoj! Poste oni surmetis al ni ĉiuj la verdajn uniformojn, kunkargis nin en la ŝipkelon kaj frapfermis la lukon.

Post 10 horoj ni jam estis sur Marso. Stranga malgranda Suno, kaj Tero – unu el steletoj, dume ne videbla sur la ĉielo. Multaj ekkriis, ili falis, kisis la grundon, skuis manojn, minacante al tiu malproksima Tero, kiun ili ne vidis, sed ĝi determinis ĉiujn iliajn pensojn. Eĉ de tioma distanco ĝi regposedis ilin, ĝi donis al ili la vivon plenan de malico kaj morno, kaj nun ĝi punis ilin pro ĉio; punis sian naskaĵon –

la homon – pro lia amara kaj mensogplena vivo.

Minace trembrilis sur la ĉielo la Tero, kiam ni sternis litojn por dormi nian unuan nokton sur Marso.

∞

Kaj ekde mateno komenciĝis laboro. Ni fosis minojn, trenis vagonetojn, akiris ercon.

Estus malprofite uzi ĉi tie maŝinojn: neniu maŝino eltenus longe en la marsa atmosfero. Ankaŭ homoj ne eltenadis, sed ili ja akiratis de la ŝtato senpage! La elspezoj por ilia vivsubtenado nenimaniere estus kompareblaj kun tiuj por kreado de speciala, korozi-rezista, incendi-sekura, altprecizeca tekniko en ekstertera varianto.

Kaj male, la kontingento de homoj dume estis neelĉerpebla. Dum lastaj jaroj, eĉ jardekoj, la nombro de leĝrompantoj kaj psikopatoj

vidinde superis la nombron de leĝobeaj civitanoj.

Homoj – iuj ajn homoj! – senhezite transpaŝis ĉiujn limojn; la murdo, krimo, perforto, – ĉio uzeblis por rimarkigi sin, distingigi sin de ĉirkaŭa amaso. La epidemio de neŭraj malsanoj inundis la Teron.

Ĉiuj funkcioj, postulantaj racion kaj cerbumon, antaŭlonge jam estis transdonitaj al maŝinaro. Pri la majesta gloro de Scienc-Teknika Progreso kriadis ĉiuj Medioj de Deviga Aŭskultado; homoj vivis komforte kaj sate nur dank' al maŝinoj.

Ekskluzive sur la tabloj de elito foj-de-foje aperadis la natura nutraĵo; popolo jam delonge manĝis sintezitan manĝaĵon, vestis sintezitajn vestaĵojn, havis en siaj domoj sintezitan meblaron...

La Tero devoris sin mem; ĝi, la kreanto de la homo, ĉesis esti bazo de lia vivo. La homo pereigis ĉion, kio kunligis lin kun la naturo; kaj, siavice, li kreis sian propran pereigonton, la maŝinaron.

Ne, la maŝinoj ne ribelis kontraŭ homo, kiel supozis naivaj verkistoj en oldaj bonaj tempoj de XX-a jarcento. Ili humile plenumis ĉiujn ordonojn de la homo, sed – centfoje pli bone, pli perfekte, ol li tion farus mem. Poiomete iĝis malprofite eluzi la homan laboron tie, kie sukcese laboris maŝinoj; poiomete laborantaj homoj nuliĝis.

Homo nur regis, ordonis, kaj la maŝino, ĉiam obeema, diligenta, rapidis fari ĉion senriproĉe. Kaj homo klare vidis, sur kies flanko estas la avantaĝoj. La libertempon por spekti kaj mediti li ja havis sufiĉege.

Jen lante kaj glate, antaŭ liaj okuloj, la suba formo de ekzistado estis substituata per la pli alta, pli perfekta.

Dekomence krimulojn kaj psikozulojn oni izoladis, sed ilia kvanto kreskis kaj kreskis, kaj tiam aperis la ideo pri tuta liberigo de la Tero kontraŭ tiu balaaĵo, kiu nur malhelpas al novaj, progresemaĵoj formoj de l' vivo.

Kaj jen tiumomente, dank' al dio, oni priatentis tiujn minejojn sur Marso, kie neniu el maŝinoj volis labori. Devas ja ili defendi siajn rajtojn! Kaj la tutan tian homan biomason oni komencis transpumpi al Marso, por ke la Tero poiomete purigu sin de la restaĵoj de organika civilizacio.

Niaj minejoj kreskis ne laŭ tagoj, sed laŭ horoj. Ni loĝumadis Marson; multaj jam malbezonis la oksigenan balonon, iuj provis kreskigi florojn kaj arbojn sub siaj fenestroj.

Pli praktikemaj homoj prisemis la kampojn per tritiko.

La grundon oni devis diligente prepari: per speciala kemiaĵo oni atribuis al ĝi gluecon, poste plantis la grenon kaj akvumis ne per pura akvo, sed per solvaĵo de la sama kemiaĵo, sen kiu la marsa grundo transformiĝus tuj al leĝera obskura polvo.

Baldaŭ apud nia loĝloko aperis kelkaj grandaj kampoj, kiujn kultivis la tuta loĝantaro, alterne, en sia libera tempo.

De kie ni prenis la grenon?

Ja de la Tero oni sendus ion ajn, nur ke ni por ĉiam ekloĝu ĉi tie, paciĝu. Ili ne preterlasis ideon, ke ni povas aneksi raketon, ribele reveni... Ni ja estis krimuloj, murdistoj, perfortuloj.

Kaj por kiu celo oni sur la Tero bezonus grenon? Oni jam delonge tie ne manĝas. Oni diras, ke homoj el la lastaj raketoj diris, ke robotoj eltrovis iun kampon (aŭ inventis mem, kiu scias, pri kio ili tie okupiĝas), kiu rekte liveras ilin per energio, do ili eĉ zorgi pri si mem ne devas. Vi estis kreita – do vivu, plenumu vian devon; aliajn bezonojn vi ne havas, ĉar ili kontentiĝas tuj, momente.

Jen homo – milionojn da jaroj lin kreadis la bezonoj manĝi, trinki, sin sekurigi, koiti. Tuta lia historio estas nur akirado de manĝaĵo kaj de sekskunuloj por naski la sekvan generacion de la samaj estaĵoj. Tio estis la ĉefa problemo, la senco de la tuta vivo: homo povis vivi, se li trifoje tage manĝis, kaj manĝis li por plue vivi por ankaŭ morgaŭ trifoje manĝi. Ĉiu individuo luktis por si mem; ĉiu naskiĝis por akiri al si manĝon...

Stranga estas tio. Svarmo de unuopuloj. Ĉiu pretendas esti aparta, unika – kaj efektive estas aparta, sed tute ne unika, sed absolute samspeca kiel aliu, kaj nur pro sia aparteco ne scias tion. Ridinda vidaĵo. Aro de homoj ne estas homaro; tial homoj ne kreis komunan kulturon, unusolan grandan spiriton dum sia longa historio. Ili ĉiam vivis dise, kaj el iliaj diversaj kaj diversdirektitaj streboj rezultigis... nenio, kiel nenio rezultigis de Brown-a movado de partikloj en akva gutu. La gutu pro tio ne moviĝas; nur ĝia temperaturo altiĝas, se tiu movado iĝas tre intensa, kaj tiam la gutu elvapiĝas, pereos...

Nu jen, venis la tempo pereji por la svarmanta homaro, disigita je diversaj popoloj, diversaj sistemoj de percepto, de opinioj. Inter tiuj sistemoj – ne konkordo, sed malamo; kaj eĉ ene de tiuj grupoj ĉiu dorlotas nur unusolan propran «MI», kaj pretas batali kontraŭ ĉiuj aliaj «MI» en la mondo.

Kiel do ili freneziĝis, kiam ĉio tio okazis senbezona! Kiam al la homo oni montris lian veran lokon, kaj li komprenis, kiom malalte valoras lia amata «individueco», kiel li estas malforta, senhelpa kaj malperfekta kompare al pli supera racio kaj povo – li, ĉiam sola – do, tion li elteni ne povis.

Jen tiam la homo komencis esprimi sian individuecon per la plej simpla kaj «potenca» rimedo – la perforto. Sed ial komencis tion fari samtempe multaj homoj, kvazaŭ unusama teamo laŭ la ordono. Ĉu individuecoj ne estas jam tiom apartaj kaj diversaj?

Ni atendis.

Ni ne obstaklis al ili murdi unu la alian – tio ja devis okazi laŭ ilia propra evoluo. Ni ekzilis ilin al la dezerta fora planedo, por ke ili komencu ĉion denove. La homaro havas ankoraŭ unu ŝancon.

Ili devas sin savi mem, ni sufloros al ili nenion. La savo de aliaj estas neebbla. La homaro fakte venis al la logika fino de tiu ĉi, individueca direkto de sia evoluo; nun ĝi povus ekhavi novan, kolektivan racion.

Dum longa historio, neniu ŝanĝis aŭ savis homojn, eĉ Jesuo Kristo. Ni ne ŝanĝos homojn; antaŭ ni staras niaj propraj taskoj. Ekzistas la Devo antaŭ la Estonteco, kaj ni plenumos ĝin.

Sed homoj, sur sia nova planedo, aŭ renaskiĝos, aŭ formortos. Alia solvo forestas.

Post 3 jaroj la abunde kovrita per komunaj kampoj planedo Marso fariĝis verda. Tion oni kontente rimarkis de la Tero. La Devo antaŭ la Estonto estis plenumita.

Sed neniam teleskopoj de Marso rigardis al Tero, tiu forlasita azilo de frenezo kaj morto.

Tatjana Auderskaja

Elmigri al Marso? – Emigrera till Mars?

El sveda televido en 2014 – Från SVT 2014

En la jaroj antaŭ la unua lanĉo de astronautoj, la astronautoteamoj, interalie, simulos vivon sur Marso en dezerta medio sur la Tero. Tie, ili

Under åren som kommer, innan den första astronautuppskjutningen, ska astronautteamen bland annat simulera livet på Mars i

estos tute izolitaj de la ekstera mondo preter tio, kio estas planita en la formo de komunikado kaj rektaj elsendoj.

Ĉar Marso estas je malsamaj distancoj de la Tero dum malsamaj partoj de la jaro, komunikadoj kun la trejna areo estos prokrastitaj inter 3 kaj 22 minutojn, same kiel kondiĉoj en estonta setlejo sur Marso.

“Ni jam ricevis centojn da kandidatiĝoj, kvankam ni oficiale ne havas kandidatiĝan procezon,” diras Bas Lansdorp. Estas ĉio, de familio de kvar ĝis persono, kiu havas 72 jarojn, sed ankaŭ multaj seriozaj kandidatiĝoj de ekstreme bone edukitaj homoj. Tamen, ni atendas plurajn milionojn da kandidatiĝoj, kiam ni oficiale malfermos la procezon venontjare.”

Okazis sekrete

La projekto **Mars One** baziĝas en Nederlando kaj estas proksime ligita al pluraj universitatoj kaj esplorcentroj. La planado komenciĝis en januaro 2011, sed estis tenata sekreta ĝis la pasinta jardo. Dum la kondiĉoj por la projekto estis esplorataj.

Daŭrigos konstrui mem

Post kiam ili estos sur la planedo, la astronautoj kaj esploras kaj konstruos. Helpe de brikmaŝina modulo kaj plasto-produktanta aparato, ili povos konstrui domojn el lokaj materialoj. Inter la unuaj planoj estas dek metrojn larĝa, dek metrojn alta kaj 50 metrojn longa konstruaĵo, kiu enhavos ĝardenon kun oranĝarboj, interalie.

–Ni lasos la televidan publikon elekti el la plej bonaj el la plej bonaj, diras Bas Lansdorp. Gravas, ke ili estu ekstreme inteligentaj, povu rapide lerni novajn aferojn kaj ke ili estu tre emocie stabilaj. Tial malfacilas imagi, ke homoj kun infanoj povos esti elektitaj por foriri.

Propra satelito

Por ke ĉio de la ruĝa planedo estu elsendata rekte (kun prokrasto inter 3 kaj 22 minutoj pro la distanco), speciala komunikada satelito ankaŭ estos metita en orbiton ĉirkaŭ la

ökenmiljö på jorden. Där kommer de att vara helt avstängda från omvärlden utöver vad som planeras i form av kommunikation och direktsändningar.

Eftersom Mars befinner sig på olika avstånd från jorden under olika delar av året kommer kommunikationerna med övningsområdet att fördröjas i mellan 3 och 22 minuter, precis som förhållanden vid framtidens bosättning på Mars.

– Vi har redan fått hundratals ansökningar trots att vi officiellt inte har någon ansökningsprocess, säger Bas Lansdorp. Där finns allt från en familj om fyra personer till en person som är 72 år gammal, men också många seriösa ansökningar från extremt välutbildade personer. Vi förväntar oss dock flera miljoner ansökningar när vi öppnar processen officiellt nästa år.

Har pågått i hemlighet

Projektet **Mars One** har sin bas i Holland och är nära knutet till flera universitet och forskningscentra. Planeringen startade i januari 2011, men har hållits hemlig fram tills i torsdags. Under tiden som förutsättningarna för projektet undersöktes.

Ska bygga vidare själva

Väl framme på planeten kommer astronauterna både att forska och bygga. Med hjälp av en tegelstensmaskin-modul och en plastproducerande apparat ska de kunna bygga hus utifrån lokala material. Bland de första planerna märks en tio meter bred, tio meter hög och 50 meter lång byggnad som ska innehålla en trädgård med bland annat apelsinträd.

– Vi kommer att låta tv-publiken välja bland de bästa av de bästa, säger Bas Lansdorp. Det är viktigt att de är oerhört smarta, kan lära sig nya saker snabbt och att de är känslomässigt väldigt stabila. Därför är det svårt att tänka sig att folk med barn kommer att kunna väljas ut att få åka iväg.

Egen satellit

För att allting från den röda planeten ska kunna direktsändas (med mellan 3 och 22

planedo. Helpe de tio, ankaŭ eblos retroŝti la astronautojn kaj sendi videomesaĝojn tien kaj reen.

La alteriĝo mem estas la plej granda celo de la projekto kaj eblos spekti ĝin en prokrastita rekta elsendo kaj per televido, poŝtelefono kaj komputilo. Sed antaŭ tio, la selekto de astronautoj kaj la unua lanĉo de krizmodulo en 2016 estos elsenditaj rekte, kaj laŭ Bas Lansdorp, ekzistas multaj diversaj komercaj ŝancoj por tiuj, kiuj havas bazon sur Marso.

– Sed ĉerpi resursojn sur Marso ne estas parto de la plano, diras Bas Lansdorp. Se vi trovas oran peceton sur la planedo, ĝi ne valoras multe kaj estas multe pli malmultekoste simple lasi ĝin tie ol provi transporti ĝin al la Tero. Ekzistas aliaj eblecoj, kiel foti la kosmon de Marso kaj aliaj ideoj, pri kiuj ni ankoraŭ ne eĉ pensis.

La kandidatiĝa procezo malfermiĝos venontjare.

FAKTOJ PRI MARSO

- ♦ La marsa tago estas proksimume samlonga kiel la tera tago, 24 horojn kaj 39 minutojn.
- ♦ La planedo havas akvon kaj nitrogenon, kiuj povas esti konvertitaj en oksigenon kaj spireblan aeron.
- ♦ Uzante sablon kaj ŝtonon jam sur la planeda surfaco, astronautoj povas krei brikojn kaj konstrui novajn grandajn domojn. Plasta maŝino kreas maldikan tavolon de plasto por sigeli la konstruaĵojn.
- ♦ La tuta bazo estas funkciigata per sunĉeloj.
- ♦ Neniu Terbazita lando nuntempe povas posedi teron sur Marso, kaj la organizantoj malantaŭ Mars One ankaŭ ne planas postuli la teron.
- ♦ Estas proksimume la sama kvanto da tero sur Marso (kiu ne havas oceanojn) kiel sur la Tero, kvankam la planedo estas pli malgranda. Gravito estas nur 40% de tiu sur la Tero (do iu, kiu saltas longajn saltojn sur Marso, saltas signife pli foren ol sur la Tero).

minuters fordröjning på grund av avståndet) så ska också en särskild kommunikationssatellit placeras i omlopp runt planeten. Med hjälp av denna ska det också gå att mejla astronauterna och skicka videomeddelanden fram och tillbaka.

Själva landstigningen är det största målet med projektet och det ska kunna ses i fördröjd direktsändning både på TV, i mobilen och på datorn. Men innan dess kommer urvalsprocessen av astronauter och den första uppsändningen av en nödmodul år 2016 direktsändas, och enligt Bas Lansdorp finns många olika affärsmöjligheter för den som har en bas på Mars.

– Men att utvinna resurser på Mars är inte en del av planen, säger Bas Lansdorp. Om man hittar en klump guld på planeten är det inte mycket värt och mycket billigare att bara lämna det där än att försöka forsla det till jorden. Det finns andra möjligheter, som att fotografera rymden från Mars och andra idéer som vi inte ens har tänkt på ännu.

Under nästa år öppnar ansökningsprocessen.

FAKTA OM MARS

- ♦ Mars-dygnen är ungefär lika långt som jordens dygn, 24 timmar och 39 minuter.
- ♦ På planeten finns vatten och kväve, som kan omvandlas till syre och andningsbar luft.
- ♦ Genom sand och sten som redan finns på planetens yta kan astronauterna skapa tegelstenar och bygga nya stora hus. En plastmaskin skapar ett tunt lager av plast för att täta byggnaderna.
- ♦ Hela basen förses med ström genom solceller.
- ♦ Inget jordbaserat land kan idag äga mark på Mars och arrangörerna bakom Mars One planerar inte heller göra anspråk på marken.
- ♦ Det finns ungefär lika mycket land på Mars (som ju saknar hav) som på jorden, trots att planeten är mindre. Gravitationen är bara 40% av den på jorden (så den som hoppar längdhopp på

- ◆ Ĉar la projekto ne estas ŝarĝita de politikaj konsideroj (kiel ekzemple certaj landoj devas partopreni en la projekto), efektivigo estos multe pli facila.
- ◆ Mars One planas uzi nur ekzistantan kaj pruvitan teknologion por raketoj, loĝmoduloj kaj vivsubtenaj sistemoj. Granda parto de la teknologio estis testita dum jaroj sur la Internacia Kosmostacio (ISS).
- ◆ La averaĝa temperaturo sur Marso estas minus 60 celsiusgradoj, do la setlantoj bezonas uzi specialajn Marsajn vestojn por povi moviĝi ekster la hejmoj.
- ◆ Ĉe la lanĉo, estos pli ol 200 kvadrataj metroj da loĝspaco por la kvar astronautoj, kiu poste estos plue vastigita per diversaj procezoj.

Mars hoppar betydligt längre än på jorden.

- ◆ Eftersom projektet inte tyngs av politiska hänseenden (som att vissa länder måste få delta i projektet) blir genomförandet mycket enklare.
- ◆ Mars One planerar enbart att använda redan nu existerande och beprövad teknik till raketeter, bostadsmoduler och livsuppehållande system. Mycket av tekniken har prövats under årtal på den internationella rymdstationen ISS.
- ◆ Snittemperaturen på Mars är minus 60 grader celsius, så bosättarna behöver använda särskilda Mars-dräkter för att kunna röra sig utanför bostäderna.
- ◆ Redan vid start ska det finnas över 200 kvadrater boyta för de fyra astronauterna, som sedan ska byggas ut ytterligare i olika processer.

Ĝisdatigo el Wikipedia: Oni proponis lanĉi robotan esplorveturilon al Marso en 2022, por esplori surteriĝejon por la alteriĝilo de 2027 kaj lokon por la kolonio Mars One. Samtempe, oni lanĉu komunikadan sateliton, ebligante kontinuan komunikadon kun la estontaj surteriĝintaj aktivoj. Por 2024, oni proponis ses kargomisionojn, sinsekve, konsistantajn el du vivaj unuoj, du vivsubtenaj unuoj kaj du provizaj unuoj; oni proponis kosmoŝipon

Uppdatering från Wikipedia: En robotrover föreslogs att skjutas upp till Mars 2022, i syfte att spana efter en landningsplats för 2027 års landare och en plats för Mars One-kolonin. Samtidigt skulle en kommunikationssatellit skjutas upp, vilket möjliggör kontinuerlig kommunikation med de framtida landade tillgångarna. För 2024 föreslogs sex lastuppdrag, i tät följd, bestående av två levande enheter, två livsuppehållande enheter

transportantan kvar astronautojn por renkonti transitveturilon destinitan al Marso. Por 2025, oni proponis, ke la surteriĝmodulo transportanta kvar astronautojn surteriĝos sur Marso. Ili antaŭvidis, ke la esplorveturilo renkontos la ŝipanaron kaj kondukos ĝin al la kolonio Mars One.

och två försörjningsenheter; en rymdfarkost som transporterade fyra astronauter föreslogs att möta ett transitfordon på väg till Mars. För 2025 föreslogs att landningsmodulen som transporterade fyra astronauter skulle landa på Mars. De föreställde sig att besättningen skulle mötas av rovern och tas till Mars One-kolonin.

Demokratia projekto en Alingsås – Campus, Alingsås

(Edukado de plenkreskuloj)

Ĉar estos ĝenerala elekto en septembro por la sveda parlamento, la gubernio kaj la komunumo Alingsås decidis inviti nin, la civitanojn por ekscii kion ni volas. Unue ni aŭskultis prelegon pri la animo de la urbo – la kafumado. La tekstila industrio bezonis virinojn, kaj kiam ili laboris, ili ne havis tempon baki bulkojn kaj kukojn. Pli kaj pli bakejoj kaj kafejoj aperis. Pli bone trinki kafon ol bieron aŭ vinon ol aliajn alkoholajn trinkaĵojn.

Post la prelego ni iris al salono kun ok rondaj tabloj. Por ni la gelernantoj de Kunskapens Hus (La domo de scio) bakis delikatajn kukojn.

Ĉe ĉiu tablo sidis po unu politikisto kaj unu lernanto de Kunskapens Hus, kaj ni aliaj estis dividitaj inter la tabloj. Fine estis po 5–7 personoj ĉe ĉiu el la ok tabloj. Dum 50 minutoj ni diskutis kion oni povus fari por plibonigi la urbon. Poste ni – entute ĉirkaŭ 50 personoj – reiris al la preleg-salono por raporti la rezulton. Ekz: Oni bezonas lokojn kie homoj povas renkontiĝi. Kaj junuloj kaj pensiuloj povus havi aktivecojn tie. Pensiuloj jam havas buskartojn, kiuj ebligas ilin senpage veturi buse kaj trajne en la regiono. Ankaŭ junuloj bezonas tiajn.

Alingsås devas plibonigi siajn internaciajn kontaktojn. Antaŭe oni havis kontaktojn kun la ĝemelurbo Mont de Marsan en Francio kaj iu urbo en Gana.

Post kelkaj semajnoj estos daŭrigo de la demokrata projekto.

Kort sammanfattning: Efter en inledande krönika om Alingsås' själ (som välkomnande caféstad) får invånarna uttrycka sina åsikter om vad som bör förbättras i kommunen. Vid åtta runda bord sitter vid varje en politiker och en representant för ungdomsrådet. Övriga fördelas så att varje bord får 5–7 personer, som utser sekreterare. Vid den anslutande gemensamma sittningen redogör de för vad gruppen har kommit fram till.

Flera grupper önskade gemensamma lokaler, där invånare i alla åldrar kunde träffas. Eftersom antalet pensionärer ökar, är gruppen förstas intressant för alla politiker.

Ett populärt initiativ, som kommer att upprepas i vår.

/ Siv

La Frenezula Turo – ebla vizitloko dum UK 2026

La Frenezula Turo "Narrenturm" en Vieno. El La Bultineto, kiun eldonas **Walter kaj Renate Klag.**

La turo staras en la areo de la iama Ĝenerala Hospitalo kaj konstruiĝis 1784 fare de Josef Gerl dum la regado de la germana imperiestro Jozefo la dua. Ĝi estas kvinetaĝa cirkla konstruaĵo kun 28 ĉambroj en unu etaĝo, mallarĝaj fenestroj kaj centra diametra alo orientita nord-sude.

Entute estis 139 individuaj ĉambretoj por la mensmalsanaj pacientoj. Ĉiu ĉambreto estas ĉirkaŭ 13 kvadratajn metrojn granda kaj povas esti enirita el la cirkla koridoro. La gardistoj loĝis en la meza alo.

La germana imperiestro Jozefo la dua studis similajn instituciojn dum sia vojaĝo en Francio. Konsiderante la historian kaj socian kuntekston la konstruado de la Frenezula Turo reprezentas progreson.

La ĉambretoj por la "frenezuloj" estis ekipitaj per necesejo kaj la centra hejtadsistemo. Kvar fornoj en la kelo de la konstruaĵo provizis la ĉambretojn per varma aero. Kiam ili estis konstruitaj, la ĉambretoj ne havis pordojn kaj la konstruaĵo ne estis ligita al la kanaloreto.

La patologia muzeo fondiĝis en 1796 dum la regado de la germana imperiestro Francisko la dua kiel muzeo de la Patologia-Anatomia Instituto. La kolekto estas en Narrenturm ekde 1971.

La tiama Ĝenerala Hospitalo transformiĝis 1988 ĝis 1998 al loko por universitataj institutoj, nomita Campus (kampuso).

E-ligiloj (angla- kaj germanlingvaj):

[en.wikipedia.org/wiki/Narrenturm_\(asylum\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Narrenturm_(asylum))

de.wikipedia.org/wiki/Altes_Allgemeines_Krankenhaus_Wien

Kaj fine – kvizo

La ĝustaj respondoj troviĝas en p. 22

1. Kiu jaro venas antaŭ 1 p.K. ?
2. Kio troviĝis inter Sankt-Peterburgo kaj Leningrado?
3. Kio troviĝas inter Thomas kaj Edison?
4. Kio venas tuj post la evangelio de Johano?
5. En pinakoteko troviĝas:
  - a. medikamentoj
  - b. pingloarboj
  - c. bildoj
6. Arabesko
  - a. ŝpinas retojn
  - b. serpentumas
  - c. parolas la araban
7. La elektra unuo volto havas sian nomon de
  - a. hispana urbo
  - b. afrika rivero
  - c. itala grafo
8. La ĉefurbo de Usono estas ja Washington D.C. Kion signifas D.C. ?

